

UITDRUKKINGEN EN BEGRIPPEN VAN VROEGER EN NU

Veel van onze jongere leden zal het onbekend (en misschien wel 'worst'!) zijn dat de Werkgroep is voortgekomen uit een andere vereniging, namelijk de N.J.N., de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Hoewel het ergens in de W.T.K.G.-annalen best wel zal zijn opgetekend, mag deze oorsprong eigenlijk wel eens wat aandacht krijgen. Bepaalde gebruiken en vooral ook veel van de uitdrukkingen, die binnen de W.T.K.G. gehoord worden, vinden hun oorsprong bij deze N.J.N. Die vereniging bestaat nog steeds, geloof ik, maar je hoort er niet veel meer van. Persoonlijk ben ik er lange jaren lid van geweest, en, zonder mijn ouders tekort te doen, geloof ik dat een essentieel deel van mijn opvoeding, of misschien meer van mijn persoonlijkheidsontwikkeling, zich heeft voltrokken binnen de N.J.N.-atmosfeer. Bepaalde zaken raak je ook na lange jaren niet kwijt: het tureluurfluitje, sandalen en geitensokken, en een zeker taalgebruik dat buitenstaanders soms (nee, vaak !) vreemd in de oren klinkt. Een collega, uit dezelfde kringen afkomstig, zei eens tegen iemand van de technische dienst van zijn bedrijf, dat de deur van de 'mannetjestijger' klemde, een opmerking die op enig onbegrip stuitte, totdat werd uitgelegd, dat de 'mannetjestijger' het herentoilet is. Hoe het woord 'tijger' in dit verband is terechtgekomen is mij onbekend, maar het komt in vele combinaties voor: tijgerfilm (= wc-papier; veel van mijn nieuw verzamelde fossielen worden nog steeds in 'tijgerfilm' verpakt, en ook mijn huisgenoten kennen het begrip); tijgeren (= het werkwoord waarmee de 'grote' actie die op de 'tijger' uitgeoefend wordt, wordt aangeduid; heeft dus niets met het militaire begrip van doen !) en slingertijger (= diarree, soms ook wel 'reeskak' genoemd). De 'kleine' op de tijger (of elders) uitgeoefende actie heet echter 'ritselen', maar ik twijfel eraan of dat een oorspronkelijke N.J.N.-uitdrukking is. Ik herinner me namelijk, dat lange jaren geleden een succesvol mopje circuleerde (ik kan er nu niet meer echt om lachen), van een jongetje, dat in de prullebak plaste, omdat het zo gezellig 'ritselde'. Andere karakteristieke uitdrukkingen van N.J.N.-herkomst zijn niet binnen de W.T.K.G. behouden gebleven, omdat ze verband hielden met zaken of toestanden die bij de W.T.K.G. niet actueel zijn. Aanduidingen voor bepaalde plant- of diersoorten (dieseltreinworm, platgeslagen-sinterklaas-

mutsema, teringlijertje), of bijvoorbeeld voor etenswaren (preu, stratema-ker, wagensmeer, zand, technicolor, gemalen beest) en daarbij gebruikte attributen (sleef, vreethaak), logisch dat je die bij ons niet (meer) hoort. In de tijd echter, dat de Werkgroep nog jaarlijks een werkkamp organiseerde, waar gezamenlijk werd gekookt, waren ze nog wel actueel. Uit die tijd stammen ook de 'gammels' en de 'sleven', die onze geologisch secretaris nog steeds in zijn materialenlijst moet opvoeren (over het juiste gebruik van de in dezelfde inventarislijst steeds weer opduikende 'touwladder' zal ik ooit nog wel eens berichten, niet nu). En alléén diegenen die de werkkampen in Huppel bij Winterswijk meemaakten (begin zestiger jaren) weten nog wat 'treurworsten' zijn (de combinatie is onaannemelijk, maar bij het woord touwladder moet ik altijd aan treurworsten denken, en aan regen overigens).

Een typisch geologische uitdrukking, 'klunzengoud', hoor je ook bij ons nog vaak. Een 'kluns', in N.J.N.-jargon, was echter geen onhandig persoon, maar een beginner, dus 'klunzengoud' is iets dat een beginner als goud aanziet: pyriet dus ! Nee, een onhandig persoon heette bij de N.J.N.-ers een 'hommel', en dat moet ook vele W.T.K.G.-ers nu nog bekend voorkomen, evenals het begrip 'klooien', wat hommels vaak doen !

Het aardige is, dat zich binnen de Werkgroep een aantal uitdrukkingen heeft ontwikkeld, die meer specifiek op ons vakgebied slaan. Zo heeft één onzer leden (ik geloof nog steeds dat hij het zelf niet weet), de bijnaam 'Muschelknacker' eerlijk zelf verdiend. Ik ben daar vroeger als eens op in gegaan, maar zal dat nu niet meer doen.

Een begrip dat slechts aan weinig ingewijden bekend is (die het dan ook angstvallig geheim houden, om niet te zeggen koesteren !), is: 'de Klei van Gisteren' (let vooral ook op de hoofdletters !) . Ook aan mij zijn de fijne details er niet van bekend (ik was er gisteren niet bij, zit me verdorie nog steeds dwars !), maar wel weet ik, dat het te maken heeft met de uitgebreide handboorprogramma's uit onze Tongerse tijd.

Ook binnen onze werkgroep zijn er rangen en standen, die soms finzinnig in een uitdrukking, slechts voor 'gevorderden', begrijpelijk, worden verwerkt: 'Wat een mooie Diodora! Jammer dat er een gaatje in de top zit' of, zéér kenmerkend: 'Niet wrijven !'. En een beginner die voor de eerste keer met twee zeven werkt, zal al snel te horen krijgen: 'Grof boven !'

Sommige uitdrukkingen stoelen op gebeurtenissen, waar slechts weinigen bij betrokken waren, maar die door de vele verhalen erover een eigen leven gaan leiden, zoals bijvoorbeeld 'Ik ben zeer verbolgen' !

Andere zegswijzen zijn gemakkelijker te begrijpen, zoals 'tevredenheid' (soms ook wel: bescheidenheid !) leidt tot niets', of; 'het best verzamel je in de collectie van iemand anders', of ook: 'een mooie collectie is het resultaat van vele mislukte excursies'. Waardering voor een erkende kennis van zaken komt tot uitdrukking in zegswijzen als 'Het is hier een echt Martin-paradijs' (Martin werkt aan Arca's, dus er zullen wel veel exemplaren van dat geslacht te vinden zijn).

Onze internationale georiënteerdheid komt naar voren in uitdrukkingen als 'Zijt gij er amateur van ?' (hetgeen, verrassend genoeg, betekent: Wil je het hebben ? !!), of: 'You Dutch people write such funny English' (met als standaard-antwoord, niet al te finzinnig: Yes, we know, but how about your Dutch ?), of: Mangangangetusentak ! Géén der werkgroepsleden kent echter de betekenis van het franse 'fouilles interdites', des te beter echter van: 'Hier ist gebudelt worden' ! En sommige bevooroordeelden onder ons weten wat 'áramak tasj' is.

Voorkomen moet worden dat dit verhaaltje te lang wordt, dus maak ik er een einde aan, door te stellen, dat er nog veel meer, meer of minder typische uitdrukkingen circuleren, die wellicht ook mij niet alle bekend zijn. De allerbeste daarvan zijn echter nog te weinig populair, maar waard dat te worden: 'Kan ik jouw spa even lenen ?' Of, nog beter: 'Kom liever een avondje langs, dan bekijken we dat even wat grondiger !'.